

4. Безпалько І.Р. Досвід оподаткування доходів фізичних осіб у зарубіжних країнах / І.Р. Безпалько // Регіональна економіка. - 2010.- №2.- С.159-165.
5. Литвиненко Я.В. Податкові системи зарубіжних країн / Я.В. Литвиненко, І.Д. Якушик. - К: МАУП, 2004.- 208 с.
6. Податкова система Швеції [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://studme.com.ua/133402039910/ekonomika/nalogovaya_sistema_shvetsii.htm
7. Світовий досвід оподаткування: Китай [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/media-tsentr/novini/print-55971.html>.
8. Світовий досвід оподаткування: Німеччина [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/arhiv/modernizatsiya-dps-ukraini/arkhiv/mijnarodniy-dosvid-rozvitk/svitovui-dosvid/germany/?print>

Козинець Олена Гаврилівна, к. і. н., доцент

Толкач Анжеліка Миколаївна, ст. викладач

Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ РОЗПОДІЛУ ВЛАДИ

Теорія розподілу влади пройшла багатовіковий шлях розвитку. На всіх етапах історичного розвитку суспільства таке явище, як влада, завжди було об'єктом пильної уваги та досліджень. Різноманітні аспекти розмежування державних органів та їх функцій зустрічаються ще в працях античних мислителів – Платона, Аристотеля, Епікура, Полібія, авторів Середньовіччя – М. Падуанського, Ж. Бодена, представників Нового часу і Просвітництва – Д. Локка, Ш. Л. Монтеск'є.

Метою статті є проаналізувати теорію розподілу влади в її історичному аспекті.

Домінуючим принципом механізму функціонування державної влади є принцип її поділу. Поділ влади – це політико-правова доктрина і конституційний принцип, який лежить в основі організації влади в демократичній державі.

Суть зародження вчення про поділ влади вдало сформував В.С. Абашмадзе: «Треба визнати, що вчення про поділ державної влади настільки старе як і сама держава й право. Починаючи з античної епохи вчення про розподіл державної влади розвивається поступово і лише в епоху абсолютизму стає пануючим [1, с. 4].

Пошуки найкращих форм організації влади, дослідження механізму її здійснення пронизують всю історію. Так, наприклад, давньогрецький мислитель Платон вказує на необхідність розподілу державних функцій між окремими органами (посадовими особами) і пропонує виокремити такі специфічні функції як управління, законодавство, суддівство та військова справа.

Висловлює філософ і свої міркування щодо форм правління. Причиною виникнення тиранії вважає ситуацію, коли всі починають робити все, тобто, коли всі видають закони, всі управляють і кожен має повноваження судити [2, с. 350]. Такий стан, як каже Платон, спочатку стає охлократією (недиференційованою владою натовпу), а потім дуже швидко перетворюється на тиранію, коли знаходиться хтось, хто бере в свої руки всю владу. Таким чином, концепція Платона сприяла подальшому розвитку думки щодо поділу влади.

Після Платона проблема аналізу системи державної влади була чітко сформульована Аристотелем у його праці «Політика». Визначивши державу як політичний союз, що прагне досягнення загального блага [3, с. 376], Аристотель цілком логічно прийшов до необхідності розбудови такої моделі організації державної влади, яка б дозволяла якнайкраще і якнайповніше реалізовувати цей принцип загального блага. При цьому слід звернути увагу на те, що для всіх трьох виділених ним форм правління, а це монархія, аристократія і демократія, він визнає існування спільної основи. Цією основою виступає сам принцип організації влади, чи, точніше кажучи, – її базові функції, що викону-

ються різними органами. До таких функцій Аристотель відніс законодавство (яке здійснює законодавчий орган), управління (це різноманітні посадовці, які складають цілу структуру) [4, с. 90] та здійснення судових функцій (судді) [3, с. 514].

Одним із перших поділ влади на законодавчу та виконавчу запропонував італійський мислитель М. Падуанський, автор політичного твору «Захисник миру». Законодавча влада на його думку повинна належати народу, виконавча – монарху. Законодавча влада визначає компетенцію та організацію виконавчої влади, яка взагалі діє завдяки тому авторитету, яким її наділяє народ-законодавець, покликана суворо дотримуватися рамок закону) [5, с. 122].

У своєму трактаті «Захисник миру» мислитель писав: «Законодавець, - перша причина, що діє властива закону, - сам народ колектив громадян або його частина найбільш важлива, що виражає свій вибір і свою волю щодо всього, що стосується цивільних актів невиконання яких загрожує цілком земним покаранням) [6, с. 605].

Так, у М. Падуанського народ – єдиний носій суверенітету і верховний законодавець. Він один із перших став проводити чітке розмежування між законодавчою і виконавчою владою держави. При цьому перша визначає компетенцію й організацію другої, котра покликана суворо дотримуватися закону [7, с. 433].

Подальшу роль у розробці концепції розподілу влади здійснив англійський мислитель Дж. Локк у творі «Два трактати про державне правління». Згідно з поглядами Дж. Локка влада поділяється на законодавчу, виконавчу і федеративну. Перша встановлює норми поведінки громадян, друга вживає заходів щодо застосування законів, а третя визначає відносини держави з іншими державами. Судову владу Дж. Локк не відмежовував від виконавчої. Законодавча і виконавча влади не повинні знаходитися в одних руках, в іншому випадку носії влади зможуть приймати вигідні тільки для них закони і виконувати їх, використовуючи політичні привілеї, що буде загрозувати загальному благу [8, с. 350].

До інших висновків прийшов один із самих відомих творців і захисників теорії суспільного договору та народного суверенітету Жан-Жак Руссо (1712-1778) [9, с. 245].

Народний суверенітет відповідно до вчення Руссо є невідчужуваним та неподільним. Відповідно до першого принципу Руссо заперечував існування представницької форми правління, і наділяв законодавчими повноваженнями виключно народ, т.т. все доросле чоловіче населення держави. Відповідно до другого принципу заперечував теорію поділу влад. Однак Руссо не об'єднує владу законодавчу з виконавчою. Він ототожнює верховну владу (владу народу – О.К.) із законодавчою. На його думку верховна влада приймає рішення (здійснює волю – О.К.), які мають загальне значення і зветься законами. Але держава повинна мати не тільки волю, а й силу, якою він наділив виконавчу владу, яку здійснює уряд [10, с. 147]. По відношенню до народу уряд є простим виконавцем. Так, замість теорії поділу влад Руссо запропонував ідею про розмежування функцій органів держави

Взагалі Руссо вважав, що законодавча, виконавча і судова влади – особливі вияви єдиної влади народу. Необхідно відмітити, що точка зору Руссо відповідала потребам часу і тим революційним процесам у Франції кінця XVIII ст., які склалися в ході боротьби з абсолютизмом.

Проте, найбільш повно і послідовно концепція розподілу влади викладена в працях Ш.-Л. Монтеск'є, зокрема, в його праці «Про дух законів». На його думку, в державі з правильним улаштуванням не може бути єдиної влади, а повинні існувати три незалежні одна від одної влади; законодавча, виконавча і судова. Кожна гілка влади призначена для виконання певних функцій держави. Основне призначення законодавчої влади, що повинна належати двопалатному парламенту, - «виявити право і сформувати його у вигляді позитивних законів, обов'язкових для всіх громадян». Виконавча влада, яка довірялась монарху, «існувала для виконання законів, які приймалися законодавчою вла-

дою». Задача суддів, яких представляв суд присяжних, полягала в тому, щоб рішення і вироки «завжди були лише точним застосуванням закону». Судова влада була признана для того, щоб карати злочини.

Саме ж поєднання органів влади в одному органі неминуче призводить до занедбання спільних інтересів і є несумісним із політичною свободою.

Схема Монтеस्क'є мала яскраво виражений соціально-правовий зміст і стала теорією політичного компромісу між буржуазною і феодалною верхівками. «Не буде свободи, - писав Монтеस्क'є, - якщо судова влада не відділена від законодавчої і виконавчої влади. Якщо вона з'єднана з законодавчою владою, то життя і свобода громадян опиняться у владі свавілля, бо суддя буде законодавцем. Якщо судова влада з'єднана з виконавчою владою, то суддя може стати диктатором» [11, с. 309].

Ідеал держави Монтеस्क'є вбачав у британській конституційній монархії, де гілки влади відділені одна від одної, що забезпечує збереження свободи.

Так, концепція Монтеस्क'є знайшла своє втілення на сьогоднішній день у конституціях багатьох країн світу.

У сучасній правовій науці принцип поділу влади прийнято відносити до основ демократичного конституційного устрою. Конкретне втілення в життя принципу розподілу влади залежить від дії багатьох факторів. Серед них можна відмітити такі, як: історичні особливості становлення та еволюції держави, рівень соціально-економічного розвитку, етнічно - національний склад населення і багато інших. Важливе значення має становлення політичних сил у країні. Практика показує, що дуже часто ті чи інші положення, зафіксовані в конституції, можуть по-різному трактуватись і застосовуватись у залежності від того, що собою представляє партійна система країни, і які політичні партії знаходяться при владі.

Саме такими є основні зміни, яких зазнала концепція розподілу влади за більш, ніж двохсотлітню історію свого існування, але й ця теорія знайшла дуже широке застосування в державно - правовій практиці багатьох країн.

Отже, теорія розподілу влади є одним з основних гарантів прав і свобод людини саме в тих країнах, де реалізація даної концепції має найбільш стійкі традиції, де демократичні принципи знайшли найбільш широке застосування. Поділ влади – це відносна стабільність внутрішньополітичного положення держави, тому що цей принцип дозволяє виходити з критичних ситуацій на основі норм конституції. Взагалі, важко судити про результати застосування теорії поділу влади на практиці, тому що застосування цього принципу неможливо відмежувати від інших тенденцій у розвитку держави; намагання встановити демократію, створення громадянського суспільства і правової держави.

Список використаних джерел

1. Абашмадзе В.С. Учение о разделении государственной власти и его критика / Абашмадзе В.С. – Тбилиси: Изд-во Сабчото- Сакартвело, 1972. – 51 с.
2. Платон. Государство. Собрание сочинений в 4-х т. / Платон – М.: Мысль, 1994. – Т.3. – С. 79 – 420.
3. Аристотель. Политика. Сочинения в 4-х т. / Аристотель – М.: Мысль, 1983. – Т.4. – С. 375-644.
4. Коваленко А.А. Развитие исполнительной власти в Украине на современном этапе: теория та практика / А.А. Коваленко. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002. – 512 с.
5. История политических и правовых учений / Под общей ред. В.С. Нерсесянца. – М., 1996. – 722с.
6. Падуанский М. Защитник мира / Падуанский М. // Античный мир. – М., 1999. – Т. 2. - 693 с.
7. Толкач А.М. Еволюція теорії розподілу влади в історії світової політико-правової думки / А.М. Толкач // Форум права. – 2014. - № 2. – С. 432-437 Електронний ресурс Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2014_2_76.pdf.

8. Локк Дж. Сочинение: в 3 т. Том 3 / Дж. Локк; под ред. И.В. Нарского. – М.: Мысль, 2012. – 670 с.

9. Руссо Жан-Жак. Про суспільну угоду, або принципи політичного права / Пер. з фр. та ком. О. Хома. - К: Port-Royal, 2001. - 349 с.

10. Козинець О.Г. Жан Жак Руссо – ідеолог французької буржуазної революції кінця XVIII ст. / О.Г. Козинець // Підприємництво, господарство і право. – 2012. - №8. – С. 145-148.

11. Монтескье Ш.-Л. О духе законов: избранные произведения / Ш.-Л. Монтескье. – М. : Госполитиздат, 1955. – 672 с.

Конопля Ярослав Юрійович, студент юридичного факультету

Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

Конопля Юрій Михайлович, практикуючий юрист

Товариство з обмеженою відповідальністю «Юридична компанія «ЮРКОН», м. Чернігів, Україна

ПОНЯТТЯ КОНФІСКАЦІЇ ЯК ОКРЕМОГО АСПЕКТУ РЕГУЛЮВАННЯ МИТНОГО ПРАВА

Конфіскація є одним із видів адміністративних стягнень в Україні. Відповідно до статті 29 Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП) [3], конфіскацією предмета, який став знаряддям вчинення чи безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, є примусове безоплатне звернення цього предмета у власність держави.

Частиною 1 ст. 465 Митного кодексу України (далі – МКУ) [5], визначено, що конфіскація як адміністративне стягнення за порушення митних правил полягає у примусовому вилученні товарів, транспортних засобів, зазначених у пункті 3 статті 461 цього Кодексу, і безоплатній передачі їх у власність держави. В свою чергу, відповідно до п. 3 ст. 461 МКУ конфіскація товарів, транспортних засобів комерційного призначення поширюється на:

- безпосередні предмети порушення митних правил;
- товари, транспортні засоби зі спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для приховування товарів – безпосередніх предметів порушення митних правил від митного контролю (крім транспортних засобів комерційного призначення, які використовуються виключно для перевезення пасажирів і товарів через митний кордон України за визначеними маршрутами та рейсами, що здійснюються відповідно до розкладу руху на підставі міжнародних договорів, законно укладених);
- транспортні засоби, що використовувалися для переміщення товарів – безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України поза місцем розташування митного органу [5; 6].

Також, ч. 2 вищезазначеної статті вказано, що конфіскація може бути застосована виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, що визначаються цим Кодексом та іншими законами України [5].

Частиною 3 ст. 465 зазначено, що конфіскація товарів, транспортних засобів, зазначених у пункті 3 статті 461 цього Кодексу, застосовується незалежно від того, чи є ці товари, транспортні засоби власністю особи, яка вчинила правопорушення.

Варто зазначити, що конфіскація може виступати як основне, так і додаткове стягнення. Наприклад, згідно зі ст. 341 МК, за пересилання через митний кордон України у міжнародних поштових та експрес-відправленнях товарів, заборонених до такого пересилання, передбачена лише конфіскація цих товарів [5].

У відповідності до положення ст. 8 Конституції України в Україні визнається і діє принцип верховенства права.